

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Пасемко Г.М., к.е.н., доцент

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Основний фінансовий результат діяльності підприємства - це прибуток, який є основою і джерелом поповнення засобів для його подальшого розвитку. Підвищити прибутковість можна, збільшуючи обсяги виробництва або ціни на продукцію (роботи, послуги), що виробляється. Однак це не завжди можливо і доцільно. Тому в системі розвитку підприємства в умовах значних економічних обмежень підвищення фінансового результату безпосередньо зв'язано зі зниженням витрат.

Виробнича діяльність завжди пов'язана з ризиком вкладень. Для мінімізації цього ризику потрібен чіткий контроль процесу виробництва, достовірний його облік та виявлення факторів, які впливають на сам процес виробництва і витрати, необхідні для його здійснення. Тому для кожного підприємства важливий поглиблений аналіз витрат і ефективно управління ними для досягнення високого економічного результату. Практично на кожному підприємстві існують резерви для зниження витрат до раціонального рівня, що дозволяє домагатися росту економічної ефективності діяльності, підвищення конкурентоздатності. При цьому важливу роль відіграє бухгалтерський облік.

Чітка побудова бухгалтерського обліку витрат відповідно до змін, що відбуваються в його організації й техніці ведення, підвищує роль обліку як основного засобу одержання достовірної інформації для прийняття економічно обґрунтованих рішень і попереджень ризику у виробничо-господарській діяльності підприємств, у системі оподаткування, у складанні балансу(звіту про фінансовий стан підприємства), звіту про фінансові результати(доходи підприємства), різноманітної фінансової звітності тощо.

Управління витратами доцільно у всіх сферах діяльності підприємства й має велике значення та цінність для всіх місць виникнення і центрів витрат.

Проблемі обліку витрат приділялося чимало уваги, як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями. Найбільш фундаментальними і такими, що охоплюють різні аспекти даної проблеми є праці зарубіжних авторів К. Друрі, Ч.Т.Хорнгерена та Дж. Фостера, серед вітчизняних дослідників варто виділити праці С.Ф. Голова, Н.Л. Жука, Т.М. Ковальчук, В.Б. Моссаковського. Однак, в даних дослідженнях фактично не досліджується специфіка обліку в різних галузях, вони в основному зосереджені на методиках, що використовуються в промисловості.

Мета дослідження. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування пропозицій щодо облікової інформації в системі управління витратами на виробництво продукції та діяльності підприємства в цілому.

Виклад основного матеріалу. Управління витратами – процес цілеспрямованого формування витрат за місцем виникнення і різновидами продукції при постійному контролі їх рівня і стимулюванні зниження. Управління витратами є важливою функцією економічного механізму кожного підприємства. Предметом управління є витрати

підприємства у всьому їхньому різноманітті. Управління вартістю та аналіз витрат є складовою частиною виробничого обліку, яка оперує даними про матеріально-технічне постачання, виробництво та реалізацію. Для ефективного управління витрати на підприємстві групуються за місцями їх виникнення і центрами відповідальності. Функціонально система управління витратами включає: нормування, планування, облік, аналіз витрат, стимулювання їх зниження. При управлінні витратами потрібно враховувати комплекс характерних рис, які визначають специфічність процесу управління витратами. Першою особливістю витрат як предмета управління виступає їхній динамізм, це означає, що вони знаходяться в постійному русі, зміні. Так, у ринкових умовах господарювання постійно змінюються ціни на матеріали, сировину, паливо, тарифи на енергоносії і послуги. Друга особливість витрат як предмета управління полягає в їхньому різноманітті, що вимагає застосування великого спектра прийомів і методів у управлінні ними. Третя особливість витрат полягає в труднощах, пов'язаних з їхнім виміром, обліком і оцінкою. Четверта особливість – це складність і суперечливість впливу витрат на економічний результат.

Важливе місце у сфері формування витрат підприємства належить бухгалтерському обліку. Так, інформаційні ресурси в сфері витрат підприємства формуються за наступними рахунками: 23 «Виробництво»; 90 «Собівартість реалізації»; 91 «Загальновиробничі витрати»; 92 «Адміністративні витрати»; 93 «Витрати на збут»; 94 «Інші витрати операційної діяльності». Рахунок 23 «Виробництво» призначений для узагальнення інформації про витрати на виробництво продукції (робіт, послуг). За дебетом рахунка 23 «Виробництво» відображаються прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також виробничі накладні витрати та витрати від браку продукції (робіт, послуг), за кредитом – суми фактичної виробничої собівартості завершені виробництвом продукції, виконаних робіт та послуг.

Ефективне управління витратами на підприємстві неможливе без належним чином сформованої системи управління ними. Управління витратами на підприємстві має вирішувати наступні завдання:

- виявлення ролі управління витратами як фактора підвищення економічних результатів діяльності;
- визначення витрат по основних функціях управління;
- розрахунок витрат по виробничих підрозділах підприємства;
- числення необхідних витрат на одиницю продукції (робіт, послуг);
- підготовка інформаційної бази, що дозволяє оцінювати витрати при виборі і прийнятті господарських рішень;
- виявлення технічних способів і засобів виміру і контролю витрат;
- пошук резервів зниження витрат на всіх етапах виробничого процесу і у всіх виробничих підрозділах підприємства;
- вибір способів нормування витрат.

Система управління витратами складається з сукупності взаємопов'язаних процесів (етапів), до них відноситься: планування витрат; облік витрат; контроль та аналіз витрат; розробка заходів зі зниження собівартості продукції.

Планування витрат: визначення потреб у матеріальних, трудових і фінансових ресурсах, складання кошторисів, розрахунок очікуваного прибутку, розрахунок можливої економії за рахунок впровадження техніко-організаційних заходів по підвищенню технічного рівня виробництва, рівня продуктивності праці тощо.

Контроль та аналіз витрат. Дані контролю та аналізу є вихідною базою для подальшого планування діяльності підприємства, розробки заходів по підвищенню ефективності виробництва. Цим процесом встановлюються вихідні дані (стандарти), на базі яких можна визначити показники ефективності. Потім виявляється різниця між плановими і фактичними показниками, що дозволяє визначити несприятливі тенденції. Контроль витрат допомагає встановити причини відхилень від плану і внести відповідні

корективи. Дані контролю є вихідною базою для подальшого планування діяльності підприємства, розробки заходів по підвищенню ефективності виробництва.

Важливим елементом управління витратами також є їх облік. Головна мета обліку на підприємстві полягає у вирахуванні прибутку, який отримується у процесі виробництва. Облік забезпечує, насамперед, контроль за витратами виробництва.

Керівництво підприємства, вираховуючи свої витрати і визначаючи прибуток, намагається враховувати усі фактори, які впливають на їх рівень. Облік дає можливість розробляти нові шляхи підвищення прибутку та зниження витрат.

Облік виробничих витрат і визначення витрат виробництва здійснюються для досягнення трьох головних цілей: оперативного планування і контролю; прийняття спеціальних рішень; визначення собівартості продукції, яка випускається.

Таким чином, в сучасних умовах господарювання система управління витратами є обов'язковим елементом всієї управлінської системи підприємства і визначає перспективність та ефективність функціонування підприємства. Важливу роль в цій системі належить обліку і контролю, адже саме вони покликані забезпечити чіткість та регламентованість здійснення виробничих операцій та врешті решт і всієї діяльності підприємства.

Висновки. Підвищення результативності діяльності підприємств це насамперед забезпечення зниження рівня витрат в цілому та витрат виробництва зокрема. Це в свою чергу вимагає посилення ролі бухгалтерського обліку, як інформаційного ресурсу щодо формування витрат, їх аналізу та прийняття управлінських рішень. З цією метою на підприємстві необхідно: забезпечити удосконалення системи первинного, синтетичного та аналітичного обліку витрат, як за об'єктами виробництв так і по підприємству в цілому, враховуючи при цьому міжнародні стандарти та зарубіжний досвід; поглибити аспекти внутрігосподарського обліку, мета якого узагальнення облікової інформації за центрами витрат і відповідальності.

Використані джерела інформації

1. Бондар І.Ю. Управління витратами виробництва та собівартістю продукції: навч. посіб./ І.Ю. Бондар, В.І. Пахомов. – К.: КНТЕУ, 2000. – 324 с.
2. Іванюта П.В. Управління ресурсами і витратами: навч. посіб. / П.В. Іванюта, О.П. Лугівська. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 320 с.
3. Моссаковський В. Концепція побудови управління витратами у підприємствах/ В. Моссаковський // Бухгалтерський облік і аудит . – 2009. – №6. – с. 32-42.